

هنر آهک‌بری در حمام وکیل شیراز

دکتر ابوالقاسم دادور^۱، زهرا محسنی^{۲*}، دکتر سید علی اصغر میرفتاح^۳

^۱ استاد دانشکده هنر، دانشگاه الزهرا (س)

^۲ کارشناسی ارشد پژوهش هنر مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی نیریز، فارس

^۳ استادیار گروه باستان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۴/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۱/۲۰

چکیده

معماری اسلامی ایران در تمام دوران پویایی خود دارای شکوه و عظمتی بوده که از انواع مختلف و شیوه‌های ساخت متنوعی برخوردار بوده است؛ به طوری که تمام محققان به این شایستگی‌ها باور دارند. در حقیقت، معماری اسلامی در هر مقطع زمانی دارای فن‌شناسی خاص خود بوده است. یکی از انواع معماری اسلامی، حمام است که در ایران قدمتی دیرینه دارد. ساخت قدیمی‌ترین حمام به دوره هخامنشیان می‌رسد که نمونه‌ای از آن در برزن جنوبی تخت جمشید کشف شده است. در کنار حمام سلجوقی مکشوفه، نشانه‌ای از ساخت حمام در قرون اولیه صدر اسلام دارد. همان‌طور که انواع معماری ایرانی دارای تزیین‌های وابسته است، معماری حمام هم از تزیین‌هایی بهره‌مند بوده است. از آنجایی که حمام سازه‌ای آبی است، لذا در تزیین آن سعی شده از مصالح پایدار در مجاورت رطوبت استفاده شود. آهک‌بری در این میان برای تزیین حمام از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده است. یکی از نمونه‌های زیبای آهک‌بری حمام را می‌توان در حمام وکیل شیراز دید. نقش‌های زیبای انتخاب شده در آهک‌بری حمام وکیل نمونه‌ای از ذوق و سلیقه هنرمندان عصر زنده است. در این مقاله ضمن بررسی پیشینه تاریخی و تحولات کالبدی حمام وکیل بر اساس منابع موجود، ویژگی‌های نقوش به کار رفته در آهک‌بری حمام مورد بحث قرار گرفته و تأثیر هنر آهک‌بری بر استحکام حمام بررسی شده است. روش استفاده شده در این مقاله توصیفی و تاریخی است. یافته‌ها حکایت از آن دارد که تزیین‌های حمام وکیل شیراز در سیر تطور نگارگری ایرانی جایگاه ویژه‌ای داشته و در زمان خود، در اوج شکوفایی هنر آهک‌بری نسبت به دوره بعدی به حساب می‌آید.

واژگان کلیدی: معماری اسلامی، حمام وکیل، آهک‌بری، زنده به.